

CELOŠTÁTNE KOLO

PÍ SOMNÁ ČASŤ, kategória A

Číslo súťažiaceho: _____

OLYMPIÁDA ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATÚRY
18. ročník, šk. rok 2025/2026
CELOŠTÁTNE KOLO, kategória A

I. ČASŤ – PÍSOMNÁ
TEST

Čas na vypracovanie písomnej časti: 60 minút

Ukážka 1

Pavel Hirax Baričák – Metro, stanica _____

*Stopoval som to.
Výber tých správnych pohárov
na červené víno s peknou stopkou,
elegantným kalichom,
dokonalým zakrivením,
kvalitným sklom,
dychvyrážajúcou značkou
a mastnou cenou
nám v Metre trval
presne polhodinu.*

*Počas týchto tridsiatich minút
vysilené deti v Afrike
pahltné logali vodu dúfajúc,
že im prestanú rásť brušká.*

*V sekcii domácich potrieb
som sa rafinovane vyhol
všetkým zrkadlám.
Moja belavá tvár
sa začala obzerat'
po záchodovej mise.
Nutkanie vyvracať samého seba
bolo neodvratné práve vo chvíli,
keď si ma štuchla pod lopatku,
nech ten vozík tlačím rovno...*

BARIČÁK, Pavel Hirax. 2010. Metro, stanica _____. In *Nech je nebo všade*. Martin : HLADOHLAS Group, s. r. o. 2010, s. 46. ISBN 978-80-970013-7-7.

1. Ktorý názov stanice treba na základe básne v ukážke 1 doplniť do jej názvu?
  - A. *Túžba*
  - B. *Lútosť*
  - C. *Svedomie*
  - D. *Zamyslenie*

2. Čo je hlavným cieľom kritiky v básni v ukážke 1?

- A. Nespravodlivosť vo svete.
- B. Konzumný spôsob života.
- C. Nepripúšťanie si reality.
- D. Banálne trávenie času.

3. V prípade ukážky 1 ide

- A. o epickú báseň.
- B. o báseň v próze.
- C. o lyrickú báseň.
- D. o lyricko-epickú báseň.

4. Ktoré tvrdenie o ukážke 1 je pravdivé?

- A. V prvej strofe sa nachádza funkčne využité pejoratívum.
- B. V druhej strofe sa nachádza funkčne využité pejoratívum.
- C. V prvej strofe sa nachádza nefunkčne využité expresívne slovo.
- D. V druhej strofe sa nachádza nefunkčne využité expresívne slovo.

5. Pri umeleckom prednese básne z ukážky 1 je pre umocnenie dojmu potrebné urobiť

- A. viac významových páuz ako fyziologických.
- B. menej významových páuz ako fyziologických.
- C. významové pauzy na rovnakých miestach ako fyziologické pauzy.
- D. významové pauzy na odlišných miestach ako fyziologické pauzy.

6. Vypíšte z ukážky 1 prvé slovo verša obsahujúceho metonymiu.

Ukážka 2

Ročný výkaz o subjektoch v oblasti profesionálneho scénického umenia KULT (MK SR) 12 – 01 za rok 2023

V roku 2024 dostalo výzvu na vyplnenie štatistického výkazu spolu 159 spravodajských jednotiek, z ktorých zareagovalo 156 – 7 štátnych, zriadených MK SR a VŠMU, 19 zriadených samosprávnymi krajinami, 3 obecné (po skončení činnosti MKS Kežmarok) a 127 zriadených inými právnickými alebo fyzickými osobami. Spolu 29 subjektov svoju činnosť v minulom roku prerušilo, ale nezaničil ani jeden. Tri nezávislé subjekty nereagovali ani na opakované urgencie a údaje do štatistického zisťovania neposkytli.

Aktívne divadelné subjekty pôsobili na **106 stálych divadelných scénach a priestoroch**, v ktorých dali publiku k dispozícii 25 782 miest. Nezávislé subjekty vystúpili aj v 572 priestoroch prenajatých alebo poskytnutých iba krátkodobo, napríklad na 1 – 2 predstavenia. Tieto priestory ponúkli divákovi spolu 7 360 miest.

Aktívne divadlá mali **v repertoári 1 486 inscenácií, z nich 288 premiér**. Je zaujímavé, že je to o 22 inscenácií viac, ale o 51 premiér menej ako v roku 2022.

Umelci a umelkyne odohrali spolu **10 328 predstavení pre 1 732 832 návštevníkov a návštevníčok**, čo je oproti roku 2022 nárast o 543 predstavení (+ 5,5 %) a o 442 924 (+ 34,3 %) ľudí v publiku.

Hostujúce súbory odohrali spolu 601 predstavení (498 domácich a 103 zo zahraničia) a prišlo na ne spolu 100 360 divákov a diváčok.

Celkové náklady na činnosť divadelných subjektov dosiahli 107 182 189 eur, čo je o 14 730 168 eur viac ako v roku 2022.

Porovnanie základných ukazovateľov

Rok	Počet divadel. subjektov	Počet divadel. súborov	Počet stálych scén	Počet sedadiel	Počet inscenácií v repertoári	Počet premiér	Počet predstavení vykazujúcich divadiel	Počet predstavení hosťujúcich divadiel	Počet divákov (vykazujúce divadlá)	Počet divákov (hosťujúce divadlá)
2022	157	188	113	20 217	1 464	339	12 158	539	1 289 908	67 887
2023	156	121	106	25 782	1 486	288	10 328	601	1 732 832	100 360

<https://www.theatre.sk/sluzby/program-statnych-statistickyh-zistovanj> a https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2023/10/KULT12-01_o_subj_v_oblasti_prof_scenickeho_umenia_2022.pdf, skrátene

7. Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky 2?

- A. V roku 2023 bolo menej premiér ako v roku 2022, ale počet divákov za celý rok 2023 napriek tomu vzrástol takmer o 34 percent.
- B. V roku 2022 bol vyšší počet divadelných súborov ako v roku 2023 a odohrali aj viac divadelných predstavení ako v roku 2023.
- C. V roku 2022 bol vyšší počet stálych scén ako v roku 2023 a mali aj viac inscenácií v repertoári než v roku 2023.
- D. V roku 2023 narástol počet premiér oproti roku 2022 o 5,5 percent a počet divákov stúpol v roku 2023 na 1 732 832.

8. Ktorý slohový postup sa uplatnil v texte ukážky 2?
9. Do ktorého jazykového štýlu patria slovné spojenia: *divadelný subjekt, právnická osoba, samosprávny kraj*?
10. Napíšte názov jazykovednej disciplíny, ktorá sa zaoberá tvorbou slovníkov.
11. Pôdorys ktorého slohového útvaru/žánru sa najviac približuje súvislému textu v ukážke 2?
- A. predpoveď počasia
  - B. zápisnica z porady
  - C. program divadla
  - D. cestovný poriadok
12. Napíšte pravopisne správne slovné spojenie, z ktorého vznikla iniciálová skratka v názve ukážky 2.
13. Napíšte pravopisne správne slovom posledný číselný údaj z ukážky 2, ktorý vyjadruje počet eur.
14. Vypíšte z ukážky 2 názov žánru, ktorý je v slovníku vymedzený definíciou: *naliehavé nabádanie na vykonanie niečoho sľúbeného, uloženého, upomienka*.
15. O ktorom údaji z tabuľky v ukážke 2 platí, že sa jeho počet medziročne zvýšil o 22?
16. Podľa ktorého skloňovacieho vzoru sa ohýba slovo *inscenácia*?
17. Ako sa odborne nazýva typ textu, ktorý predstavuje ukážka 2?
- A. spojený
  - B. metatext
  - C. kombinovaný
  - D. hypertext
18. Dve masky, ktoré symbolizujú divadlo, reprezentujú dve antické múzy. Tá, ktorá sa mračí, predstavuje tragédiu – Melpomené. Ktorú múzu predstavuje smejúca sa maska komédie? Napíšte jej meno, ktoré nesie aj prestížne české divadelné ocenenie.

Ukážka 3

Alberto Moravia – Nuda

(úryvok, upravené)

Láska ku kvetom a ostatným rastlinám bola jedinou poéziou v matkinom dosť prozaickom živote. Niet pochýb, že ma istým spôsobom mala rada; a že sa s neuveriteľnou vášňou venovala spravovaniu a zveľaďovaniu nášho majetku. Lenže aj vo vzťahu ku mne prevládala autoritatívna zložka jej povahy, bola bezohľadná, chamtivá a nedôverčivá. No kvety a iné rastliny milovala nezištne, oddane a bez postranných úmyslov. Ako asi ľúbila môjho otca? Drsne som sa jej spýtal:

– Keď sme už pri tom, mohla by si mi povedať, prečo otec neprestajne od teba utekal?

Zvraštila nos, tak to robila vždy, keď som sa zmienil o otcovi. – Keď sme už pri čom?

– Na tom nezáleží, odpovedz mi na otázku.

– Tvoj otec odo mňa neutekal, – povedala po chvíli s chladným sebaovládaním – rád cestoval, to bolo všetko. Pozri na tieto ruže, nie sú krásne?

Pokračoval som neodbytné: – Chcem, aby si mi rozprávala o otcovi. Ak je pravda, že od teba neutekal, prečo si necestovala s ním?

– Niekoľko predsa musel zostať v Ríme a starať sa o naše obchody. A potom, nepáčil sa mi jeho spôsob cestovania. Rada cestujem pohodlne. A prirodzene tá, kde sú dobré hotely a známimi ľuďmi. Napríklad do Paríža, Londýna, Viedne. Lenže bohvie, kde všade ma chcel zavliecť? Tuším do Afganistanu, Bolívie. Neznášam exotické krajiny.

Nevzdal som sa: – Ale predsa len, prečo utekal z domu alebo ako ty vravíš: cestoval? Prečo nebol pri tebe?

– Lebo doma sa mu nepáčilo.

– A prečo sa mu doma nepáčilo? Nudil sa tu?

– Nikdy som sa na to neopýtala. Viem iba to, že sa po istom čase stával smutný, zamĺknutý, nikde nechodil. Napokon som mu dala peniaze a povedala: tu máš, chod', lepšie bude, keď odídeš.

– Nemyslíš, že by nebol odchádzal, keby ťa bol ľúbil?

– Iste – odpovedala pokojne tým svojím neprijemným hlasom, ktorý akoby s potešením vyslovoval túto pravdu, – lenže ma nemal rád.

– Prečo si ťa potom zobral?

– Ja som to chcela, myslím, že on by sa bol bez toho zaobišiel.

– On bol chudobný, však? A ty bohatá?

– Áno, nemal celkom nič. Pochádzal z dobrej rodiny. Lenže to je všetko.

– Nezdá sa ti, že uzavrel manželstvo zo zisťných dôvodov?

– Kdeže. Tvoj otec nikdy nebol chamtivý. V tom bol celkom ako ty. Áno, je pravda, že stále potreboval peniaze, no pritom ich nepreceňoval.

– Vieš, prečo sa toľko vypytyjem na otca?

– Nemám tušenie.

– Lebo som si uvedomil, že sa naňho podobám aspoň v jednom. Aj ja od teba stále utekám.

MORAVIA, Alberto. 1992. *Nuda, Cesta do Ríma*. Bratislava : Slovenský spisovateľ, 1992, s. 19 – 20. Preložili Ján Proháčka a František Hruška. ISBN 80-220-0322-0.

19. Ktorú vlastnosť otca prisúdila matka aj synovi?

20. Ktorá otázka v ukážke 3 bola zodpovedaná iba čiastočne?

A. Ako asi ľúbila môjho otca?

B. Keď sme už pri čom?

C. Vieš, prečo sa toľko vypytyjem na otca?

D. Nudil sa tu?

21. Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky 3?

- A. Matka mala silný citový vzťah k prírode, ktorým si kompenzovala odcudzenosť svojho syna.
- B. Matka zazlievala svojmu manželovi citový chlad voči nej a odcudzenosť od ich syna.
- C. Matka si priznávala svoj podiel viny na zvláštnom vzťahu s manželom a hľadala útechu v prírode.
- D. Matka nerozumela neprestávajúcim výčitkám svojho syna voči nej a manželovi, synovmu otcovi.

22. Určte typ rozprávača v ukážke 3.

23. Vypíšte z prvej vety ukážky 3 prísudok.

24. Určte druh vedľajšej vety v súvetí: *Nezdá sa ti, že uzavrel manželstvo zo zisťných dôvodov?*

25. Podčiarknite v pásme postáv repliku obsahujúcu antonymickú dvojicu prídavných mien.

OLYMPIÁDA ZO SLOVENSKEHO JAZYKA A LITERATURY
18. ročník, šk. rok 2025/2026
CELOŠTÁTNE KOLO, kategória A

I. ČASŤ – PÍSOMNÁ
TVORBA TEXTU

Napíšte krátku (cca 15 viet) **úvahu** o vzťahu dospelých/dospelých detí a ich rodičov.